

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม มีวิธีตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากอยู่ 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการสำรวจสภาพปัญหาชุมชน ด้านการดำเนินงาน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการติดตามประเมินผลงาน

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอ
นาดูน จังหวัดมหาสารคาม

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำ และด้านจิตอาสา

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วน
สวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ด้านภาวะผู้นำ และด้านการมีจิตอาสา มีความสัมพันธ์
กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วน
ตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีจิตอาสา ด้านภาวะผู้นำ และ ด้านความ
รับผิดชอบ

4. ข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การ
บริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

4.1 ส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมการสร้าง
อาชีพในชุมชนให้มากขึ้น

4.2 ส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ความสำคัญกับการจัด
กิจกรรมที่เป็นการช่วยเหลือประชาชนที่ด้อยโอกาสในชุมชนให้มากขึ้น

4.3 ส่วนสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล ควร มีการประชาสัมพันธ์
ในการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น

4.4 ส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการ
พัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงาน
ของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
ในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ผลจากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วน
สวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า
การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน
มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากอยู่ 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการสำรวจ
สภาพปัญหาชุมชน ด้านการวางแผน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการดำเนินงาน

ด้านการติดตามประเมินผลงาน ซึ่งจากผลการศึกษาที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าในการดำเนินงานของ ส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาคนู จังหวัดมหาสารคาม ได้เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกด้าน ทั้งด้านการสำรวจสภาพ ปัญหาของชุมชน ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามและประเมินผลงาน เพื่อที่จะได้เป็นการช่วยเหลือประชาชนและพัฒนาชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

จากผลการศึกษาโดยภาพรวมข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิทย์ พวงงาม (2545 : 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่น ของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาลงมือทำอะไรประโยชน์ เพราะ ชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัย ข่าวดสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

1.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของคนที่สามารถเข้ามาร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่าง ใกล้ชิด

1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึง อาจจะประสบความสำเร็จลำบากและเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

1.4.1 ด้านการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมของ ผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอ นาคนู จังหวัดมหาสารคาม ด้านการสำรวจสภาพปัญหาชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผล จากการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำชุมชนมีความสนใจที่จะเข้าร่วมในการที่จะเสนอถึง ความต้องการของชุมชนที่แท้จริงให้กับทางเจ้าหน้าที่ได้รับทราบถึงความเป็นมาในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชาติ สถาปิตานนท์ และคนอื่น ๆ (2549 : 18) ได้ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจจากบุคคลผู้มีอำนาจลงไปสู่สมาชิกในชุมชน และเป็นการเพิ่มพลังอำนาจให้แก่สมาชิกในชุมชนในการร่วมคิด และร่วมกันตัดสินใจในเรื่องราว

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนตลอดจนร่วมปฏิบัติการในการพัฒนาชุมชนในทิศทางที่เหมาะสม

1.4.2 ด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลจากการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับทางเจ้าหน้าที่นั้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเท่านั้น เพราะส่วนใหญ่จะยึดติดอยู่กับ คำว่า ประชาชนเป็นเพียงผู้ที่คอยรับการให้บริการจากเจ้าหน้าที่เท่านั้น ไม่สามารถที่จะไปแสดงความคิดเห็นหรือเข้าไปร่วมในการปฏิบัติงานได้ เพราะไม่ว่าจะเป็นทั้งในด้านของความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการทำงานที่ด้อยกว่าเจ้าหน้าที่จึงทำให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมยังไม่มากนัก

1.4.3 ด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม ด้านการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลจากการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาควน ได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้นำในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

1.4.4 ด้านการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม ด้านการติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลจากการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ยังขาดความต่อเนื่องและจำนวนของเจ้าหน้าที่ในโครงการก็มีไม่เพียงพอกับบริเวณของพื้นที่รับผิดชอบจึงทำให้ประชาชนยังไม่ได้รับทราบถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ ว่ามีโครงการอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องที่จะเข้ามาตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพราะคิดว่าในเรื่องนี้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่จะมาตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้ ตนเองเป็นเพียงประชาชนมีความรู้่น้อยจึงไม่สามารถที่จะเข้าไปตรวจสอบการทำงานที่เจ้าหน้าที่ได้

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

2.1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นไปได้ว่าผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติการกิจหรือปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน ให้ดีที่สุดในเพื่อประโยชน์ของประชาชนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ แคทเทล (Cattell, 1905 : 49 ; อ้างถึงใน รัชณี สังข์สุวรรณ, 2547 : 19) ได้กล่าวว่าลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ คือตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้สำเร็จ ติดตามผลงานเสมอ ยอมรับความผิดพลาด รักษาชื่อเสียงของตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำงาน พิถีพิถัน ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความอดทนอดกลั้น ไม่ชอบความโลเล พยายามทำงานให้ดี มีการวางแผนการทำงาน รู้จักตั้งจุดหมายในการทำงาน

2.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ด้านภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นไปได้ว่าผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้นำที่มีที่ความกระตือรือร้น ตั้งใจจริงที่จะรับภาระหน้าที่และทำงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งผู้นำที่มีความกระตือรือร้นจะเป็นผู้นำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ จีรพรรณ กาญจนะจิตรา (2555 : ออนไลน์) ที่กล่าวว่าผู้นำควรจะมีคุณสมบัติโดยเฉพาะที่จะทำให้ความเป็นผู้นำมีประสิทธิภาพมากขึ้น นั่นคือ จะต้องเป็นผู้นำที่มีความกระตือรือร้น ตั้งใจจริงที่จะรับภาระหน้าที่และทำงานด้วยความเต็มใจ อุดสาหกรรมเพียรมีความซื่อสัตย์ เป็นผู้ที่เชื่อถือได้ ผู้นำที่มีความกระตือรือร้นจะเป็นผู้นำไปสู่ความสำเร็จ ถ้าหากขาดความริเริ่มทำงานใหม่ๆ ด้วยเหตุนี้จะทำให้การทำงานของผู้นำไม่ได้รับความสำเร็จ

2.3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ด้านการมีจิตอาสา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นไปได้ว่าผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดี พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับ พระไพศาล วิสาโล (2550 : 20) ได้กล่าวว่า จิตอาสา หมายถึง จิตใจที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการ
ดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาอน
จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

3.1 ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน
ในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอ
นาอน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้ง
ไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความรับผิดชอบ เป็นลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้
หน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบประสบความสำเร็จและเสร็จตามเวลาที่กำหนด
ซึ่งมีผลทำให้เป็นคนที่มีคุณภาพ

3.2 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน
ในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอ
นาอน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ
สมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา
ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากัน ไปสู่
จุดมุ่งหมายที่ดีงาม

3.3 ปัจจัยด้านการมีจิตอาสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนใน
การดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอ
นาอน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้
อาจเป็นเพราะว่า การมีจิตอาสา มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือเป็นกลุ่ม
จิตอาสาทำให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละแรงกาย แรงใจ เพื่อส่วนรวม โดยไม่
หวังผลประโยชน์หรือค่าตอบแทน

4. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของ
ส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาอน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

4.1 ส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมการสร้างอาชีพ
ในชุมชนให้มากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในชุมชนยังขาดอาชีพเสริม ประชาชนส่วนใหญ่เมื่อ
ว่างเว้นจากจากทำงานซึ่งเป็นอาชีพหลักแล้ว ต้องไปหางานทำที่อื่น ผู้นำชุมชนจึงมีความเห็นว่าทาง
ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการสร้างงาน สร้างอาชีพในชุมชนให้เกิดขึ้นมากกว่านี้

4.2 ส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ความสำคัญกับการจัด
กิจกรรมที่เป็นการช่วยเหลือประชาชนที่ด้อยโอกาสในชุมชนให้มากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทาง

ผู้นำชุมชนได้สังเกตเห็นถึงปัญหาของประชาชนที่ค้อยโอกาสหรือขาดโอกาสในชุมชนว่ายังมีอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมาก จึงอยากให้ทางส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ให้การเข้ามาช่วยเหลือหรือจัดกิจกรรมที่เป็นการบรรเทา เพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4.3 ส่วนสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดกิจกรรมของส่วนสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนหรือผู้นำชุมชนไม่ได้รับข่าวสารหรือการเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมมากนัก จนอาจเป็นผลทำให้ประชาชนขาดโอกาสในการเข้าถึงการให้บริการหรือการให้ความช่วยเหลือ

4.4 ส่วนสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นำชุมชนมีความคิดว่าการจัดกิจกรรมควรจะทำเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นชุมชนที่น่าอยู่และยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากข้อค้นพบในการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม ทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อเสนเทศที่จะได้นำไปเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้อง อันอาจเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมนับเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนา เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนหรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากตามลำดับ

1.2 ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ภาวะผู้นำ และการมีจิตอาสา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของส่วนสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับสูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการสรรหาเลือกตั้งผู้นำ ควรมีนโยบายหรือแรงจูงใจส่งเสริมให้ประชาชนเลือกตั้งหรือแต่งตั้งผู้นำที่มีลักษณะเป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำ และมีจิตอาสา เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาคน จังหวัดมหาสารคาม

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินของส่วนสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอนาคน จังหวัดมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY